

พฤติกรรมการใช้ห้องสมุดของบุคลากร นักศึกษา และแนวทางการพัฒนาห้องสมุด

ของมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร แม่สอด

Behavioral usage of a library of staff and students and guidelines for developing the library  
in Kamphaeng Phet Rajabhat University Maesot

มัลลิกา ทองแถม

อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร แม่สอด

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้ห้องสมุดของบุคลากรและนักศึกษา และหาแนวทางการพัฒนาห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร แม่สอด กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย นักศึกษาและบุคลากรของมหาวิทยาลัย ราชภัฏกำแพงเพชร แม่สอด เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ย

ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษามีความต้องการพัฒนาการจัดให้บริการของห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร แม่สอด ในระดับมาก ( $\bar{X} = 3.95$ ) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นักศึกษามีระดับความต้องการในการจัดบริการของห้องสมุดทุกด้านในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านอาคาร สถานที่และครุภัณฑ์ ( $\bar{X} = 4.09$ ) บุคลากรมีความต้องการพัฒนาการจัดให้บริการของห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร แม่สอด ในระดับมาก ( $\bar{X} = 4.06$ ) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า บุคลากรมีระดับความต้องการในการพัฒนาการบริการของห้องสมุดทุกด้านในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านอาคาร สถานที่และครุภัณฑ์ ( $\bar{X} = 4.29$ )

คำสำคัญ : ห้องสมุด และแนวทางการพัฒนาห้องสมุด

ABSTRACT

This research studied behavioral library usage of staff and students and investigated guidelines for developing Kamphaeng Phet Rajabhat University Maesot's library. Samples were students and staff of Kamphaeng Phet Rajabhat University Maesot. A research instrument was questionnaires. The statistic used for analyzing data was percentage and mean.

The findings obtained from the students revealed that the library's service needed development at high level ( $\bar{X} = 3.95$ ). When considering each aspect, it was found that the students needed the development on the library service at high level. The highest mean was buildings, facilities and equipment ( $\bar{X} = 4.09$ ). According to the findings from the staff, the library's service needed the development at high level ( $\bar{X} = 4.06$ ). When considering each aspect, it was found that the staff needed the development on the library's service at high level. The highest mean was buildings, facilities and equipment ( $\bar{X} = 4.29$ ).

**Key Words :** library guidelines for developing the library

## บทนำ

ห้องสมุดเป็นปัจจัยที่สำคัญของการศึกษาในระดับอุดมศึกษา เป็นแหล่งรวบรวมข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ และวิชาการต่าง ๆ ที่นักศึกษาและบุคลากร สามารถค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมได้ตลอดเวลา สามารถเลือกหาความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร ได้อย่างหลากหลาย ตามความสนใจและความต้องการของตนเอง และเนื่องจากในปัจจุบันข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ และวิชาการต่าง ๆ เกิดขึ้นใหม่ตลอดเวลา ห้องสมุดจึงมีหน้าที่ช่วยสนับสนุนให้นักศึกษาและบุคลากรเป็นผู้ที่ทันสมัยทันต่อเหตุการณ์ เกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เกิดนิสัยรักการอ่าน และการศึกษาค้นคว้า ด้วยตนเอง เกิดความรู้อันเป็นรากฐานในการค้นคว้าวิจัยสร้างสรรค์สิ่ง ใหม่ ๆ ดังแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) ได้กล่าวถึง ยุทธศาสตร์การพัฒนาคนสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่าง ยั่งยืน โดยให้ความสำคัญกับ การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต และการเสริมสร้างความเข้มแข็งของสถาบันทาง สังคม เป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งและพัฒนาบทบาทของสถาบันหลักทางสังคมให้เอื้อต่อการพัฒนาคน สร้าง ค่านิยมให้คนไทยภูมิใจในวัฒนธรรมไทย และยอมรับความแตกต่างของความหลากหลายทางวัฒนธรรมที่ลดปัญหา ความขัดแย้งทางความคิด และสร้างความเป็นเอกภาพในสังคม สร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวัฒนธรรมร่วมกับ ประชาคมโลกโดยเฉพาะประชาคมอาเซียนให้เกิดการไหลเวียนทางวัฒนธรรมในรูปแบบการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ส่งเสริมความเข้าใจระหว่างประชาชนในการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูล ข่าวสาร (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ม.ป.ป. : (11)) และในปี 2558 หลายภาค ส่วน ได้มีการปรับตัวเพื่อรับมือกับความเปลี่ยนแปลง ที่อาจจะเกิดขึ้นหลังเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ทั้งนี้ รวมถึงในส่วนของการศึกษาด้วยซึ่งอาจจะต้องมีการปรับตัวเพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมให้กับนักศึกษา บุคลากร ทั้งยังให้มีโอกาสเพิ่มในการที่จะรับนักศึกษาที่จะหลั่งไหลเข้ามาด้วย

จากยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคม เศรษฐกิจอาเซียนดังกล่าว ได้สอดคล้องกับบทบาทหน้าที่และภารกิจของมหาวิทยาลัย ราชภัฏกำแพงเพชร แม่ สอด ซึ่งเป็นสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาเพียงแห่งเดียวในอำเภอแม่สอด ที่มีภารกิจ 4 ด้าน ได้แก่ การเรียน การสอน การวิจัย การบริการวิชาการ และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ดังนั้นห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏ กำแพงเพชร แม่สอด จึงนับเป็นแหล่งสนับสนุน ส่งเสริมด้านทรัพยากรสารสนเทศ แหล่งการเรียนรู้ ที่สำคัญให้กับ นักศึกษาและบุคลากร

ในปัจจุบัน ห้องสมุดของมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร แม่สอด ยังไม่มีรูปแบบในการให้บริการที่เด่นชัดแน่นอน ทำให้มีผลกระทบกับการทำแผนยุทธศาสตร์ การทำงานประมาณ การจัดการสถานที่ และการดำเนินงานของ ห้องสมุด และกลุ่มผู้ใช้บริการของห้องสมุดมีหลากหลายสาขาวิชา หลายกลุ่ม หลายระดับการศึกษา ทำให้ ผู้ใช้บริการมีความต้องการการให้บริการของห้องสมุดที่หลากหลายจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายในการ พัฒนาห้องสมุด ทั้งนี้เพื่อเตรียมพร้อมในการให้บริการและเพื่อรองรับความต้องการในการศึกษาค้นคว้าข้อมูล สารสนเทศที่หลากหลายของนักศึกษา บุคลากร ตลอดจนบุคคลภายนอก อันจะส่งผลให้คุณภาพของบัณฑิตที่ผลิต ออกไปนั้นบรรลุผลตามเป้าประสงค์ของมหาวิทยาลัย จากสภาพปัญหาที่มีผลกระทบ จึงเป็นปัญหาที่มีความสำคัญที่ จะทำวิจัยในเรื่องนี้ และเพื่อนำผลการวิจัยมาใช้ในการแนวทางในการพัฒนางานของห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏ กำแพงเพชร แม่สอด ต่อไป

### วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้ห้องสมุดของบุคลากรและนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร แม่สอด
2. เพื่อหาแนวทางการพัฒนาห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร แม่สอด

### วิธีดำเนินการวิจัย

#### 1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้จะแบ่งเป็น 2 กลุ่ม โดยกลุ่มที่ 1 ได้แก่บุคลากรทั้งสายวิชาการ และสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร แม่สอด จำนวน 50 คน ส่วนกลุ่มที่ 2 ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาตรี ภาคปกติ ของมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร แม่สอด จำนวน 900 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจะกำหนดกลุ่มตัวอย่างจากประชากรที่ใช้ในการวิจัยดังนี้ กลุ่มที่ 1 จะเก็บข้อมูลจากประชากรทั้งหมด จำนวน 50 ตัวอย่าง และกลุ่มที่ 2 จะใช้เกณฑ์อัตราส่วนตามตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) โดยจะสุ่มตัวอย่างจำนวน 269 ตัวอย่าง

#### 2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้จะใช้เครื่องมือวิจัยได้แก่ แบบสอบถาม(Questionnaire) เพื่อสอบถามความคิดเห็นในด้านพฤติกรรมการใช้ห้องสมุด และความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาห้องสมุดของมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร แม่สอด โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 2 ชุด ซึ่งชุดที่ 1 จะใช้สำหรับสอบถามกลุ่มตัวอย่างกลุ่มที่ 1 และชุดที่ 2 จะใช้สำหรับสอบถามกลุ่มตัวอย่างกลุ่มที่ 2

#### 3. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้จะทำการวิเคราะห์ข้อมูล จากแบบสอบถามโดยใช้สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าร้อยละ(Percentage) และค่าเฉลี่ย(Mean) สำหรับการวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาห้องสมุดนั้น จะใช้เกณฑ์การแปลค่าเฉลี่ยแบบอิงเกณฑ์ ได้แก่ 1.00-1.50 หมายถึง ต้องการพัฒนาน้อยที่สุด 1.51-2.50 หมายถึง ต้องการพัฒนาน้อย 2.51-3.50 หมายถึง ต้องการพัฒปานกลาง 3.51-4.50 หมายถึงต้องการพัฒนา มาก และ 4.51-5.00 หมายถึงต้องการพัฒนามากที่สุด แล้วนำมาวิเคราะห์ในเชิงพรรณนา ซึ่งในการวิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าวจะใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป เพื่อทำการวิเคราะห์

### สรุปผลการวิจัย

#### 1. ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งแบ่งเป็น 2 ส่วนดังนี้

1.1 ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม ในส่วนของบุคลากร มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร แม่สอดพบว่าผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นเพศหญิงมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 52.00 และเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 48.00 โดยผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 31-40 ปี

ในด้านสถานภาพโดยตำแหน่ง ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นบุคลากรสายวิชาการ คิดเป็นร้อยละ 46.00 รองลงมาได้แก่บุคลากรสายสนับสนุน คิดเป็นร้อยละ 28.00 และบุคลากรสายบริหาร คิดเป็นร้อยละ 26.00

ในด้านการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาโท คิดเป็นร้อยละ 38.00 รองลงมาอยู่ในระดับปริญญาตรี และกำลังศึกษาต่อในระดับปริญญาเอก คิดเป็นร้อยละ 24.00 ซึ่งเท่ากัน อยู่ในระหว่างการศึกษาระดับปริญญาโท คิดเป็นร้อยละ 8.00 และระดับปริญญาเอก คิดเป็นร้อยละ 6.00

การประชุมวิชาการระดับชาติครั้งที่ 4 “ศาสตร์พระราชากับการสร้างสังคมอุดมปัญญาในยุคไทยแลนด์ 4.0”

วันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2561 ณ วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

1.2 ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม ในส่วนของผู้ศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร แม่สอด พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 53.20 และเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 46.80 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 18-20 ปี

ชั้นปีที่ตอบแบบสอบถามมากที่สุดคือ ชั้นปีที่ 2 คิดเป็นร้อยละ 40.50 รองลงมาได้แก่ชั้นปีที่ 1 คิดเป็นร้อยละ 25.70 ชั้นปีที่ 3 คิดเป็นร้อยละ 21.20 และชั้นปีที่ 4 คิดเป็นร้อยละ 12.60

2. พฤติกรรมการใช้ห้องสมุดของบุคลากรและนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร แม่สอด จากการวิจัยสรุปได้ว่า

2.1 พฤติกรรมการใช้ห้องสมุดของบุคลากร มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร แม่สอด สรุปได้ว่า ส่วนใหญ่บุคลากร ใช้ห้องสมุดเพื่ออ่านหนังสือและสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ภายในห้องสมุด คิดเป็นร้อยละ 64.00 รองลงมาคือ เพื่อค้นคว้าสารสนเทศประกอบการทำโครงการงาน สารนิพนธ์หรือวิจัย คิดเป็นร้อยละ 50.00 ใช้เป็นสถานที่ทำงาน โครงการ วิจัย คิดเป็นร้อยละ 28.00 ใช้เป็นที่พักผ่อนหย่อนใจ คิดเป็นร้อยละ 22.00 และเพื่อใช้บริการอินเทอร์เน็ต คิดเป็นร้อยละ 4.00 นอกจากนี้แล้วความถี่ในการเข้าใช้บริการห้องสมุด น้อยกว่า 1 ครั้งต่อสัปดาห์ โดยส่วนใหญ่เข้าใช้บริการในระยะเวลา 12.00 – 13.00 น. และเวลาที่เข้าใช้บริการโดยเฉลี่ยแต่ละครั้ง  $\frac{1}{2}$  - 1 ชั่วโมง

2.2 พฤติกรรมการใช้ห้องสมุดของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร แม่สอด สรุปได้ว่า ส่วนใหญ่ นักศึกษา ใช้ห้องสมุดเพื่อค้นคว้าสารสนเทศประกอบการทำรายงาน คิดเป็นร้อยละ 52.80 รองลงมาคือ เพื่อพักผ่อนหย่อนใจ คิดเป็นร้อยละ 52.40 เพื่ออ่านหนังสือและสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ภายในห้องสมุด คิดเป็นร้อยละ 52.0 เพื่อใช้บริการอินเทอร์เน็ต คิดเป็นร้อยละ 33.50 เพื่อใช้เป็นสถานที่ทำรายงาน โครงการ หรือสารนิพนธ์ คิดเป็นร้อยละ 17.80 และเพื่อค้นคว้าสารสนเทศประกอบการทำรายงาน หรือสารนิพนธ์ คิดเป็นร้อยละ 15.20 นอกจากนี้แล้ว ความถี่ในการเข้าใช้บริการห้องสมุด 1-2 ครั้งต่อสัปดาห์ โดยส่วนใหญ่เข้าใช้บริการในระยะเวลา 12.00 – 13.00 น. และเวลาที่เข้าใช้บริการโดยเฉลี่ยแต่ละครั้ง  $\frac{1}{2}$  - 1 ชั่วโมง

3. แนวทางพัฒนาห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร แม่สอด แบ่งการสรุปออกเป็น 2 ส่วนดังนี้

3.1 แนวทางพัฒนาห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร แม่สอด ในส่วนของบุคลากรของมหาวิทยาลัย พบว่าแนวทางการพัฒนาห้องสมุดของมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร แม่สอด นั้น บุคลากรเห็นว่า ควรมีการพัฒนาการให้บริการ ของห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร แม่สอด อยู่ในระดับมาก ( $\bar{X} = 4.06$ ) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า บุคลากรมีระดับความต้องการในการพัฒนาการบริการของห้องสมุดทุกด้านในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านอาคาร สถานที่และครุภัณฑ์ ( $\bar{X} = 4.29$ ) รองลงมาคือ ด้านบริการ ( $\bar{X} = 4.09$ ) และด้านทรัพยากรสารสนเทศของห้องสมุด ( $\bar{X} = 3.80$ )

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ด้านทรัพยากรสารสนเทศของห้องสมุด ข้อที่บุคลากรมีระดับความต้องการในการจัดบริการและพัฒนามากที่สุดคือ มีปริมาณหนังสือภาษาไทยในสาขาวิชาชีพอย่างเพียงพอและทันสมัย รองลงมาคือ มีหนังสือพิมพ์ภาษาไทยหลากหลายรายชื่อไว้ให้บริการอย่างเพียงพอ ( $\bar{X} = 4.04$  และ 4.00 ตามลำดับ) ด้านการบริการ ข้อที่บุคลากรมีระดับความต้องการในการจัดให้บริการมากที่สุดคือ มีบริการค้นคืนสารสนเทศออนไลน์จากฐานข้อมูล และเครือข่าย ซึ่งมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ( $\bar{X} = 4.26$ ) รองลงมาคือ จัดให้มีบริการแนะนำหนังสือและสื่อใหม่ ๆ ที่มีภายในห้องสมุดและ มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านที่หลากหลายรูปแบบ และต่อเนื่อง ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากันและอยู่ในระดับมากเช่นกัน ( $\bar{X} = 4.24$ ) ด้านอาคารสถานที่ และครุภัณฑ์ ข้อที่บุคลากรมีความต้องการในการจัดให้บริการและพัฒนาที่สุดคือ ควรจัดสภาพแวดล้อมให้สวยงาม โปร่งโล่ง

สบายตา ซึ่งมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ( $\bar{X} = 4.52$ ) รองลงมาคือ ควรจัดพื้นที่นั่งอ่านส่วนบุคคล และอากาศภายในห้องสมุดต้องเย็นสบาย ซึ่งมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากเช่นกัน ( $\bar{X} = 4.48$  และ  $4.46$  ตามลำดับ)

จากความต้องการของบุคลากรดังกล่าวข้างต้น ทำให้ได้แนวทางในการพัฒนาห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร แม่สอด ได้แก่ ห้องสมุดต้องมีการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศของแต่ละสาขาวิชาอย่างเพียงพอและทันสมัย รวมถึงต้องมีการจัดหาหนังสือพิมพ์ภาษาไทยหลากหลายรายชื่อไว้ให้บริการอย่างเพียงพอ ซึ่งการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศประเภทต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นหนังสือ วารสาร หรือหนังสือพิมพ์ ห้องสมุดจะต้องทำการสำรวจความต้องการของผู้ใช้บริการเพื่อให้ได้ทรัพยากรสารสนเทศที่ตรงกับความต้องการมากที่สุดและพิจารณาในส่วนของงบประมาณในการจัดซื้อทรัพยากรสารสนเทศเพื่อให้การจัดซื้อจัดหาอย่างต่อเนื่อง และในด้านงานบริการ ห้องสมุดฯ จะต้องพัฒนาให้มีบริการค้นคืนสารสนเทศออนไลน์จากฐานข้อมูล และเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่มีประสิทธิภาพ รวมถึงจัดให้มีบริการแนะนำหนังสือและสื่อใหม่ ๆ ที่มีภายในห้องสมุดโดยผ่านช่องทางการประชาสัมพันธ์และการสื่อสารในรูปแบบต่าง ๆ ให้มากยิ่งขึ้น มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านที่หลากหลายรูปแบบ และดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ในส่วนของอาคารสถานที่ และครุภัณฑ์ จะต้องพัฒนาให้ห้องสมุดมีสภาพแวดล้อมที่สวยงาม โปร่งโล่ง สบายตา มีพื้นที่นั่งอ่านส่วนบุคคล จำนวนที่นั่งอ่านหนังสือเพียงพอต่อผู้เข้าใช้บริการ และอากาศภายในห้องสมุดต้องเย็นสบาย

3.2 แนวทางพัฒนาห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร แม่สอด ในส่วนของนักศึกษาของมหาวิทยาลัย พบว่ามีความต้องการพัฒนาการจัดให้บริการของห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร แม่สอด ในระดับมาก ( $\bar{X} = 3.95$ ) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นักศึกษามีระดับความต้องการในการจัดบริการของห้องสมุดทุกด้านในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านอาคาร สถานที่และครุภัณฑ์ ( $\bar{X} = 4.09$ ) รองลงมาคือ ด้านบริการ ( $\bar{X} = 3.96$ ) และด้านทรัพยากรสารสนเทศของห้องสมุด ( $\bar{X} = 3.82$ )

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ด้านทรัพยากรสารสนเทศของห้องสมุด ข้อที่นักศึกษามีระดับความต้องการในการจัดให้บริการและพัฒนามากที่สุดคือ มีปริมาณหนังสือภาษาไทยในสาขาวิชาชีพอย่างเพียงพอและทันสมัย รองลงมาคือ สารสนเทศที่ให้บริการต้องมีเนื้อหาที่ทันสมัย ทันยุคทันเหตุการณ์ เหมาะสมต่อการค้นคว้า ( $\bar{X} = 3.92$  และ  $3.88$  ตามลำดับ) ด้านการบริการ ข้อที่นักศึกษามีระดับความต้องการในการจัดให้บริการมากที่สุดคือ มีระบบยืม - คืน อัตโนมัติ ซึ่งมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ( $\bar{X} = 4.10$ ) รองลงมาคือ มีโปรแกรมสืบค้นทรัพยากรสารสนเทศภายในห้องสมุดที่ทันสมัย ใช้งานง่าย และมีบริการแนะนำการใช้ห้องสมุดเพื่อการศึกษาและค้นคว้า ซึ่งมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากเช่นกัน ( $\bar{X} = 4.09$  และ  $4.07$  ตามลำดับ) ด้านอาคารสถานที่ และครุภัณฑ์ ข้อที่นักศึกษามีความต้องการในการจัดให้บริการมากที่สุดคือ อากาศภายในห้องสมุดต้องเย็นสบาย ซึ่งมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ( $\bar{X} = 4.22$ ) รองลงมาคือ มีจำนวนที่นั่งอ่านอย่างเพียงพอต่อจำนวนผู้ให้บริการ และแสงสว่างภายในห้องสมุดต้องเพียงพอต่อการอ่าน หรือการค้นหาหนังสือบนชั้น ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากันและอยู่ในระดับมากเช่นกัน ( $\bar{X} = 4.15$ )

จากความต้องการของนักศึกษาในการพัฒนาห้องสมุด ทำให้ได้แนวทางในการพัฒนา ได้แก่ ห้องสมุดต้องมีการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศในสาขาวิชาชีพอย่างเพียงพอและทันสมัย โดยทรัพยากรสารสนเทศที่จัดซื้อจัดหาต้องมีเนื้อหาที่ทันสมัย ทันยุคทันเหตุการณ์ เหมาะสมต่อการค้นคว้า ซึ่งห้องสมุดต้องให้นักศึกษาได้มีส่วนร่วมในการพิจารณาจัดซื้อทรัพยากรสารสนเทศ ทั้งนี้เพื่อให้ได้ทรัพยากรสารสนเทศที่ตรงกับความต้องการของผู้ใช้บริการ ในด้านการให้บริการ ห้องสมุดจำเป็นต้องพัฒนาในด้านการให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ ระบบยืม - คืน อัตโนมัติ โปรแกรมสืบค้นทรัพยากรสารสนเทศ โดยจัดให้มีบริการแนะนำการใช้ห้องสมุดเพื่อการศึกษาและค้นคว้าแก่นักศึกษาทุกหมู่เรียน เพื่อให้เกิดความเข้าใจและสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรสารสนเทศได้มากที่สุด



และในด้านอาคารสถานที่ และครุภัณฑ์ของห้องสมุด จะต้องปรับปรุงสภาพแล้วล้อมให้เหมาะสม มีอากาศที่เย็นสบาย จัดหาที่นั่งอ่านอย่างเพียงพอต่อจำนวนผู้ใช้บริการ และแสงสว่างภายในห้องสมุดต้องเพียงพอต่อการอ่าน

### อภิปรายผลการวิจัย

นักศึกษาและบุคลากร มีความต้องการในการจัดให้บริการด้านต่าง ๆ ของห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร แม่สอด อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากทั้งนักศึกษาและบุคลากรมีความต้องการที่จะได้รับบริการที่ดี ได้ข้อมูลสารสนเทศที่ทันสมัย ตรงกับความต้องการทุกครั้งที่ใช้บริการห้องสมุด เกิดความสะดวกสบายเมื่อเข้าใช้บริการห้องสมุดในทุก ๆ ด้าน ได้แก่ ด้านอาคารสถานที่และครุภัณฑ์ของห้องสมุด ด้านบริการของห้องสมุด และด้านทรัพยากรสารสนเทศของห้องสมุด ซึ่งองค์ประกอบทั้ง 3 ด้านนี้มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกัน จะขาดสิ่งหนึ่งสิ่งใดไปไม่ได้ เพื่อให้งานบริการของห้องสมุดเกิดประสิทธิภาพสูงสุดต่อผู้ใช้บริการอื่นได้แก่ นักศึกษาและบุคลากรของมหาวิทยาลัย จึงต้องมีการพัฒนาพร้อมกันไปในทุกด้าน

ด้านอาคารสถานที่และครุภัณฑ์ของห้องสมุด เป็นสิ่งที่นักศึกษาและบุคลากรของมหาวิทยาลัยต้องการให้พัฒนาอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องการถ่ายเทอากาศภายในห้องสมุดต้องเย็นสบาย แสงสว่างภายในห้องสมุดต้องเพียงพอต่อการอ่านหรือการค้นหาหนังสือบนชั้น ทั้งนี้เนื่องจากอุณหภูมิและแสงสว่างที่เหมาะสมมีส่วนช่วยส่งผลต่อสมาธิในการศึกษา ค้นคว้า และการอ่าน อีกทั้ง แสงสว่างที่เหมาะสมจะช่วยส่งผลให้ผู้ใช้บริการห้องสมุดเกิดความสะดวกสบายและเกิดความต้องการในการเข้าใช้บริการห้องสมุด การจัดให้มีจำนวนที่นั่งอ่านอย่างเพียงพอต่อจำนวนผู้ใช้บริการ การจัดสภาพแวดล้อมให้สวยงาม โปร่งโล่ง สบายตา การจัดสรรพื้นที่ให้บริการที่เหมาะสมสวยงาม การจัดพื้นที่นั่งอ่านส่วนบุคคล ล้วนเป็นสิ่งที่ผู้ใช้บริการไม่ว่าจะเป็นนักศึกษาหรือบุคลากรคาดหวังและต้องการที่จะได้รับบริการจากห้องสมุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ลันดา สิทธิจักร และจิราภรณ์ จันทวรารักษ์ (2550) โดยศึกษาถึงความพึงพอใจของอาจารย์และนักศึกษา ต่อการใช้บริการห้องสมุด วิทยาลัยพยาบาลราชชนนี ชลบุรี พบว่า ทั้งอาจารย์และนักศึกษา เสนอแนะว่าควรขยายพื้นที่ให้บริการให้กว้างขึ้น และเพิ่มแสงสว่างในชั้นหนังสือ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ อังคณา แวซอเหาะ และโสภา ไทยลา (2552) โดยศึกษาความคาดหวังของบุคลากรและนักศึกษาต่องานบริการห้องสมุด สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร พบว่า ทั้งบุคลากรและนักศึกษาต้องการให้เพิ่มแสงสว่างในห้องสมุดให้เพียงพอต่อการอ่านหนังสือ และอากาศภายในห้องสมุดต้องเย็นสบาย

ด้านการบริการของห้องสมุด นักศึกษาและบุคลากรมีความต้องการให้พัฒนาการจัดให้บริการอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากการบริการสารสนเทศถือเป็นหัวใจของงานห้องสมุด ผู้ใช้บริการไม่ว่าจะเป็นนักศึกษาหรือบุคลากรมีความต้องการที่จะได้รับสารสนเทศที่ตรงกับความต้องการมากที่สุด โดยต้องการให้มีบริการค้นคืนสารสนเทศออนไลน์จากฐานข้อมูล มีระบบยืม – คืน อัตโนมัติ มีโปรแกรมสืบค้นทรัพยากรสารสนเทศภายในห้องสมุดที่ทันสมัย ใช้งานง่าย จัดให้มีบริการแนะนำหนังสือและสื่อใหม่ ๆ ที่มีภายในห้องสมุดและ มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านที่หลากหลายรูปแบบ และต่อเนื่อง และมีบริการแนะนำการใช้ห้องสมุดเพื่อการศึกษาและค้นคว้า สอดคล้องกับงานวิจัยของ อังคณา แวซอเหาะ และโสภา ไทยลา, (2552) โดยศึกษาความคาดหวังของบุคลากรและนักศึกษาต่องานบริการห้องสมุด สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร พบว่า ควรจัดให้มีบริการความช่วยเหลือในการสืบค้นทรัพยากรสารสนเทศทั้งภายในและภายนอกห้องสมุด โดยจัดให้มีบริการสืบค้นฐานข้อมูลที่หลากหลาย สะดวก รวดเร็ว รวมทั้งสามารถเข้าถึงทรัพยากรสารสนเทศและสารสนเทศออนไลน์ได้ง่าย

## การประชุมวิชาการระดับชาติครั้งที่ 4 “ศาสตร์พระราชากับการสร้างสังคมอุดมปัญญาในยุคไทยแลนด์ 4.0”

วันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2561 ณ วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ด้านทรัพยากรสารสนเทศของห้องสมุด นักศึกษาและบุคลากรมีความต้องการในการจัดให้บริการและพัฒนาอยู่ในระดับมาก มีปริมาณหนังสือภาษาไทยในสาขาวิชาเพียงพอและทันสมัย ทันยุคทันเหตุการณ์เหมาะสมต่อการค้นคว้า และมีหนังสือพิมพ์ภาษาไทยหลากหลายรายชื่อไว้ให้บริการอย่างเพียงพอ ทั้งนี้เนื่องจากทรัพยากรสารสนเทศเป็นสื่อที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าและวิจัยในรูปแบบต่าง ๆ ทุกสาขาวิชา โดยสารสนเทศก่อให้เกิดสติปัญญาทำให้มีความคิดสร้างสรรค์และวิสัยทัศน์อันกว้างไกล ทันโลก ทันเหตุการณ์และความเคลื่อนไหวต่าง ๆ สามารถนำความรู้ที่ได้จากทรัพยากรสารสนเทศมาพัฒนาตนเองในด้านต่าง ๆ ทำให้ประสบผลสำเร็จในการดำเนินงานต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พูลศิริ พรหมกุล, (2555) โดยศึกษาความต้องการใช้ทรัพยากรสารสนเทศของสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความต้องการใช้ทรัพยากรสารสนเทศประเภทหนังสือวิชาการด้านการศึกษา และหนังสือวิชาการด้านคอมพิวเตอร์ และมีความต้องการทรัพยากรสารสนเทศประเภทวารสารวิชาการและหนังสือพิมพ์ด้านการศึกษา นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ระพีพรรณ ทิวสระแก้ว, (2554) ได้ศึกษาความต้องการสารสนเทศและบริการสารสนเทศของผู้ใช้ห้องสมุดสถาบันพระปกเกล้า พบว่า ผู้ใช้ห้องสมุดสถาบันพระปกเกล้ามีความต้องการสารสนเทศตามบทบาทหน้าที่การทำงานและต้องการใช้หนังสือ ตำรามากที่สุด รองลงมาเป็นหนังสือพิมพ์

### ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ พบว่าบุคลากรและนักศึกษามีข้อเสนอแนะเพื่อนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร แม่สอด 3 ด้าน ได้แก่

ด้านอาคารสถานที่ และครุภัณฑ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร แม่สอด ควรพิจารณาจัดสรรงบประมาณในการพัฒนาห้องสมุดอย่างเร่งด่วนในด้านอาคาร สถานที่และครุภัณฑ์ ทั้งนี้เนื่องจากห้องสมุดเดิมมีพื้นที่ในการให้บริการที่ค่อนข้างจำกัด ทำให้การจัดให้บริการด้านต่าง ๆ ไม่เป็นสัดส่วนที่เหมาะสม ควรขยายพื้นที่ให้บริการ คือ มีจำนวนที่นั่งอ่านอย่างเพียงพอต่อจำนวนผู้ใช้บริการ จัดสรรพื้นที่ให้บริการให้ชัดเจนขึ้น กั้นพื้นที่ที่สามารถใช้เสียงไม่ใช้เสียงออกจากกัน จัดพื้นที่นั่งอ่านส่วนบุคคล ควรจัดสภาพแวดล้อมให้สวยงาม โปร่งโล่ง สบายตา และอากาศภายในห้องสมุดต้องเย็นสบาย ทั้งนี้เพื่อให้สถานที่ของห้องสมุดมีความพร้อมในการเตรียมการให้บริการด้านอื่น ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ

ด้านบริการของห้องสมุด ควรจัดบริการแนะนำการใช้ห้องสมุดเพื่อการศึกษาและค้นคว้า และแนะนำเกี่ยวกับการใช้บริการค้นคืนสารสนเทศออนไลน์จากฐานข้อมูล การสืบค้นทรัพยากรสารสนเทศภายในห้องสมุด มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านที่หลากหลายรูปแบบ และต่อเนื่อง และจัดให้มีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่าง ๆ ของห้องสมุดให้มากยิ่งขึ้น รวมถึงมีการจัดหาวัสดุอุปกรณ์สื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่มีความทันสมัยมาให้บริการ เพื่อเป็นการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ ทั้งนี้ห้องสมุดที่ดี ทันสมัย และมีทรัพยากรสารสนเทศที่พร้อมในการให้บริการ นับเป็นโอกาสทางการศึกษาให้กับนักศึกษา บุคลากร ตลอดจนประชาชนในชุมชนและท้องถิ่น ซึ่งจะทำให้ห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร แม่สอด เป็นแหล่งเรียนเพื่อการพัฒนาตัวเองได้ในทุกช่วงวัย

ด้านทรัพยากรสารสนเทศ ควรให้ความสำคัญในการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศ ไม่ว่าจะเป็นหนังสือ วารสาร และหนังสือพิมพ์ที่หลากหลาย รวมถึงสื่อโสตทัศนต่าง ๆ ที่มีเนื้อหาที่ทันสมัย ทันยุคทันเหตุการณ์ โดยให้บุคลากรและนักศึกษาได้มีส่วนร่วมในการพิจารณาจัดหาทรัพยากรสารสนเทศ และควรมีการซ่อมบำรุงรักษาหนังสือเก่าที่เริ่มชำรุดให้มีสภาพใช้งานได้ ทั้งนี้เนื่องจากห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร แม่สอด เป็นห้องสมุดใน

การประชุมวิชาการระดับชาติครั้งที่ 4 “ศาสตร์พระราชากับการสร้างสังคมอุดมปัญญาในยุคไทยแลนด์ 4.0”

วันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2561 ณ วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ระดับมหาวิทยาลัยแห่งเดียวในอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ควรเป็นที่พึ่งในด้านการส่งเสริมและสนับสนุนแหล่งเรียนรู้  
ทั้งแก่นักศึกษา บุคลากร และประชาชนทั่วไป

**กิตติกรรมประกาศ**

รายงานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลงไปได้ด้วยดี ด้วยความร่วมมือของผู้บริหาร บุคลากร นักศึกษา ที่ให้ข้อมูล  
เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาห้องสมุด มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร แม่สอด และ สถาบันวิจัยและพัฒนา  
มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร ที่ได้สนับสนุนทุนการวิจัยครั้งนี้  
นอกจากนี้แล้วผู้วิจัยขอกล่าวขอบคุณท่านผู้อำนวยการสำนักงาน มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร แม่สอด ที่ได้  
อำนวยความสะดวกในการทำงานวิจัยขึ้นนี้ให้กับผู้วิจัย ตลอดจนบุคลากรและนักศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย  
ครั้งนี้ และขอกราบขอบคุณผู้ที่เป็นกำลังใจให้กับผู้วิจัยทุกท่านได้แก่ บุพพการี พ่อ แม่ พี่น้อง ทุกท่าน

**เอกสารอ้างอิง**

- พลศิริ พรหมกุล. (2555). ความต้องการใช้ทรัพยากรสารสนเทศของสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ  
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- ระพีพรรณ ทิวสระแก้ว. (2554). “ความต้องการสารสนเทศและบริการสารสนเทศของผู้ใช้ห้องสมุดสถาบัน  
พระปกเกล้า” (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพมหานคร :มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ลันดา สิทธิจักร และจิราภรณ์ จันทรอาร์ักษ์. (2550). ความพึงพอใจของอาจารย์และนักศึกษาต่อการใช้บริการ  
ห้องสมุด วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ชลบุรี. ชลบุรี: วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ชลบุรี.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (ม.ป.ป.). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม  
แห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559). ม.ป.ท. : ม.ป.พ.
- อังคณา แวซอเหาะ และ โสภา ไทยลา. (2552). ความคาดหวังของบุคลากรและนักศึกษาต่องานบริการห้องสมุด  
สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร. กรุงเทพมหานคร :  
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร.